

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 610/2021-22

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duřu (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditřa a Miroslava Duriřa v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom Mgr. Vladimírom Karáskom, Stred 60/55, Povařská Bystrica, proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1 Vs 3/2019 z 24. novembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 19. februára 2021 domáha vyslovenia porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 1 Vs 3/2019 z 24. novembra 2020 (ďalej len „napadnutý rozsudok“) a postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu. Sťažovateľ navrhuje napadnutý rozsudok zrušiť, vec vrátiť najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a priznať mu náhradu trov konania. Taktiež navrhuje, aby ústavný súd odložil vykonateľnosť napadnutého rozsudku do právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu vo veci samej.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že žalobou podanou na Krajskom súde v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) sa sťažovateľ domáhal zrušenia rozhodnutia Sociálnej poisťovne, pobočky Povařská Bystrica č. 379-21/2017-PB zo 16. marca 2017 v spojení s rozhodnutím Sociálnej poisťovne, ústredia č. 48501-2/2017-BA z 10. augusta 2017, ktorými bolo rozhodnuté, že sťažovateľovi nezaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie 31. januára 2008, ale zaniklo až 30. júna 2010.

3. Krajský súd rozsudkom č. k. 15 Sa 43/2017-56 z 23. apríla 2018 žalobu sťažovateľa zamietol, proti čomu podal sťažovateľ kasačnú sťažnosť, ktorá bola najvyšším súdom vedená pod sp. zn. 9 Sžsk 94/2018.

4. Uznesením najvyššieho súdu č. k. 9 Sžsk 94/2018 z 23. septembra 2019 bola vec sťažovateľa senátom 9 S v zmysle § 466 ods. 3 zákona č. 162/2015 Z. z. Správny súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „SSP“) postúpená na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu správneho kolégia najvyššieho súdu (ďalej len „veľký senát“), dôvodiac, že sa mieni odchýliť od právneho názoru vyjadreného v uznesení veľkého senátu č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019 (ďalej aj „pôvodné rozhodnutie veľkého senátu“). Následne uznesením veľkého senátu č. k. 1 Vs 3/2019 z 10. marca 2020 bolo konanie vedené najvyšším súdom pod sp. zn. 9 Sžsk 94/2018 prerušené do rozhodnutia ústavného súdu o ústavnej sťažnosti Sociálnej poisťovne, ústredia, Bratislava, proti rozsudku najvyššieho súdu č. k. 10 Sžsk 33/2017 z 22. mája 2019 v spojení s pôvodným rozhodnutím veľkého senátu (č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019). Po pominutí dôvodov prerušenia najvyšší súd napadnutým rozsudkom (veľkého senátu) kasačnú sťažnosť sťažovateľa zamietol a nepriznal mu náhradu trov kasačného konania.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ pred ústavným súdom tvrdí, že napadnutý rozsudok najvyššieho súdu, ktorým veľký senát dospel k opačnému právnomu záveru, ako bol ten vyslovený v pôvodnom rozhodnutí veľkého senátu (sp. zn. 1 Vs 1/2019), je arbitrárny, porušujúci jeho základné práva garantované ústavou a medzinárodnými dohovormi.

6. V prvom rade sťažovateľ v ústavnej sťažnosti spochybnil postup senátu najvyššieho súdu, ktorému bola jeho vec pridelená, keď s odôvodnením, že sa mieni odchýliť od právneho názoru vyjadreného v pôvodnom rozhodnutí veľkého senátu (č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019), vec sťažovateľa v súlade s § 466 ods. 3 SSP postúpil na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. V tejto časti sťažovateľ argumentuje tým, že *„právny názor vyslovený v rozhodnutí veľkého senátu nie je rozhodnutím navždy. Právny názor vyslovený veľkým senátom (1Vs/1/2019) by však nemal byť obratom zmenený veľkým senátom toho istého najvyššieho súdu, napr. len z dôvodov, že sudcovia zasadajúci v novom zložení veľkého senátu (1Vs/3/2019) majú iný právny názor.“*. Zároveň poukázal na to, že k postúpeniu veci (uznesením z 23. septembra 2019) došlo len po približne piatich mesiacoch od pôvodného rozhodnutia veľkého senátu, pričom je zrejmé, že za také krátke obdobie sa nemohlo nič zmeniť, a preto *„opakované postúpenie totožnej veci bez zmeny akýchkoľvek skutkových okolností je arbitrárnym konaním nemajúcim oporu v zákone“* a v takomto konaní senátu *„je nemožné vidieť zachovanie princípu právnej istoty, čím došlo k porušeniu základného práva garantovaného sťažovateľovi v Ústave Slovenskej republiky v čl. 1 ods. 1... Sťažovateľ má za to, že v tomto konkrétnom prípade došlo k prekročeniu zákonných oprávnení, hoci teoretickým postúpením veci veľkému senátu nebol senátom 9S porušený zákon. Avšak pri takomto výklade zákona, je akýkoľvek ďalší správny senát Najvyššieho súdu oprávnený postúpiť svoju napadnutú vec veľkému senátu, ak by nesúhlasil s rozhodnutím 1Vs/3/2019, a to stále dokola. Ak by sme však pripustili túto možnosť, resp. taký výklad práva ako zvolil veľký senát 1Vs/3/2019, tak sa*

stráca zmysel pôsobnosti veľkého senátu, a toto zrejme nebolo účelom pri jeho zakotvení do ustanovení SSP. Úplne sa tiež vytráca jeho zmysel, a to zjednocovanie rozhodovacej činnosti, resp. zabránenie rozdielnej rozhodovacej činnosti senátov Najvyššieho súdu SR, keď na totožné otázky dávajú dva veľké senáty v krátkej dobe za sebou rozdielne odpovede. To všetko v ďalšej súvislosti ohľadom počtu rozhodnutí veľkého senátu správneho kolégia Najvyššieho súdu v počte tri, pričom dve sa týkajú zhodnej veci. Napadané rozhodnutie veľkého senátu IVs/3/2019 žiadnym spôsobom neprispelo k zjednoteniu rozhodovacej činnosti. Taktiež SSP nerieši na žiadnom mieste vzniknutú situáciu a to konkurenciu dvoch rozdielnych rozhodnutí veľkého senátu v odpovediach na totožné otázky. “. Zhrnúc uvedené, podľa názoru sťažovateľa neboli splnené podmienky podľa § 466 ods. 7 SSP na postúpenie veci veľkému senátu a tento ju mal vrátiť senátu, ktorý mu ju postúpil. Sťažovateľ taktiež dôvodí, že «nie je možné vyhotoviť ani „hybrid“ rozhodnutia, keď veľký senát v rozhodnutí IVs/3/2019 spojil vec o ktorej sa rozhoduje uznesením podľa § 633 ods. 5 písm. b) (rozhodovanie o otázke rozhodujúcej pre posúdenie veci) s rozhodnutím podľa § 461 (zamietnutím kasačnej sťažnosti), o ktorom sa rozhoduje vo forme rozsudku. Zákon takéto spojenie do jedného rozhodnutia zásadne nepripúšťa a ani nepozná. Na tomto mieste možno vidieť porušenie základného práva sťažovateľa na spravodlivý súdny proces a zákonné prejednanie jeho veci na neustrannom súde garantované podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.». A napokon, poukazujúc pri predkladaní veci sťažovateľa veľkému senátu na rozpor s princípom právnej istoty, dal sťažovateľ do pozornosti ústavného súdu nesúhlasné stanovisko sudcu JUDr. Jána Šikutu, PhD., k rozhodnutiu veľkého senátu č. k. 1 VCdo 1/2018 z 21. marca 2018, v ktorom sa kriticky ohradil, že „právny názor vyjadrený veľkým senátom by nemal byť obratom zmenený veľkým senátom toho istého najvyššieho súdu, napr. len z dôvodu, že sudcovia zasadaajúci v novom zložení veľkého senátu majú iný právny názor. To s poukazom na početnú rozhodovaciu prax vyslovenú Európskymi súdnymi inštitúciami a dlhoročnými osobnými skúsenosťami JUDr. Jána Šikutu PhD. nadobudnutých z pôsobenia sudcu zasadaajúceho vo veľkom senáte (veľkej komore) Európskeho súdu pre ľudské práva v Štrasburgu.“.

7. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ poukazuje na to, ako právne posúdenie relevantné aj pre rozhodnutie vo veci sťažovateľa riešil veľký senát najvyššieho súdu vo svojom pôvodnom rozhodnutí č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019, zároveň dáva do pozornosti odklony, ku ktorým došlo v napadnutom rozsudku vo veci sťažovateľa, a následne argumentuje, prečo považuje pôvodné rozhodnutie veľkého senátu za ústavné konformné a udržateľné na rozdiel od neskôr vydaného napadnutého rozsudku. V zásadnom sa veľký senát podľa názoru sťažovateľa v napadnutom rozsudku odklonil od pôvodného rozhodnutia veľkého senátu v právnom posúdení dvoch otázok, a to: 1. „posúdenie, že licencia L1A vydaná lekárovi na výkon samostatnej zdravotníckej praxe podľa § 10 ods. 2 zákona č. 578/2004 Z. z. nemá charakter oprávnenia na výkon činnosti predpokladaného v § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. v znení do 31. decembra 2010, keď sama o sebe nezakladá jej držiteľovi aj možnosť vykonávať licencovanú činnosť, ktorú môže vykonávať až na základe dohody /zmluvy/ s iným poskytovateľom“, a 2. „posúdenie, že povinnosťou Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia poistenca - lekára, v zmysle § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý v spojení s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. je posudzovať príjmy poistenca - lekára, výlučne vo vzťahu k licenci L1A“. Sťažovateľ taktiež vytýka, že k predmetnému odklonu došlo bez

toho, aby bolo vyžiadané stanovisko generálneho prokurátora Slovenskej republiky, pričom pôvodné rozhodnutie veľkého senátu ním podporené bolo.

8. Sťažovateľ vo vzťahu k posúdeniu prvej otázky v napadnutom rozsudku konštatuje, že *«napádané rozhodnutie IVs/3/2019 popiera samotný účel zákona o sociálnom poistení, ktorého podstatou a teda aj účasť na poistení je viazaná na činnosť a teda zásadne na príjem z tejto činnosti, nie na teoretickú možnosť vykonávania činnosti, ktorá činnosť nebolo sťažovateľom v tomto období vykonávaná... Situácia, že po viac ako deviatich rokoch Sociálna poisťovňa prvým úkonom, ktorým je už rozhodnutie, ktorým žiada „kvázi“ dlžné poistné je amorálna, v rozpore s dobrými mravmi a nemôže požívať žiadnu právnu ochranu, keď v podstate ide len využitie určitej neúplnosti právnej úpravy a vyplnenie tejto medzery výkladom v prospech Sociálnej poisťovne, ktorý výklad je tiež v rozpore s so skoršími rozhodnutiami Najvyššieho súdu v tom smere, že povinnosťou Sociálnej poisťovne je aj skúmanie príjmu jej poistencov. Z takéhoto poistného neplynie, resp. nemôže už viac ako deviatich rokoch, resp. už takmer 13 rokoch do súčasnosti plynúť sťažovateľovi žiadne ani teoretické plnenie. Preto výklad zákona o sociálnom poistení ohľadom postavenie lekára a súčasne držiteľa licencie L1A, tak ako to urobil senát IVs/3/2019 je neudržateľný, ústavne nekonformný a rozpore s účelom zákona, čo navyiac potvrdil vo svojom stanovisku aj generálny prokurátor. Platenie poistného, vzhľadom na vyššie uvedené už ani nemožno nazvať poistným, no len čistým príjmom Sociálnej poisťovne.»*

9. Vo vzťahu k posúdeniu druhej otázky v súvislosti s povinnosťou Sociálnej poisťovne skúmať pôvod príjmov poistencov – lekárov sťažovateľ uviedol, že *„veľký senát IVs/3/2019 riešil výlučne povinnosť Sociálnej poisťovne skúmať príjmy lekárov a teda aj sťažovateľa, na čo poukazujem v bode IV.2.2 tretí a štvrtý odsek tejto sťažnosti. Úplne však opomenul, že lekári a teda aj sťažovateľ, si splnil všetky svoje zákonné povinnosti čo sa týka podania daňového priznania k dani z príjmov fyzickej osoby. Tu treba poznamenať, že zákonodarca v rámci tlačíva pre podanie daňového priznania pre právnické osoby neurčil zákonnú povinnosť rozdeľovať príjmy z činnosti s. r. o. vykonávanej podnikania a z inej zárobkovej činnosti spoločníka tejto spoločnosti, resp. vôbec absentuje možnosť toto uviesť do daňového priznania, teda sám štát nevyžaduje od daňovníka poskytovať takéto osobitné informácie a vyžaduje ich výlučne len uvádzať spoločne v rámci jednej kolónky daňového priznania.“*

9.1. Sťažovateľ taktiež namietal, že *„ak sa v napádanom rozhodnutí veľkého senátu IVs/3/2019 ďalej konštatuje, že Sociálna poisťovňa nemá povinnosť skúmať či príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu, alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatne zárobkovou činnosťou vykázaný v daňovom priznaní, tak ide o príjem získaný využívaním licencie L1A, tak s týmto záverom nemožno súhlasiť. Ak by sme aj teoreticky pripustili takýto záver vyslovený v napádanom rozhodnutí (čo však namietame), hoci tento ani nemá oporu v riadne vykonanom dokazovaní, tak v rámci riadneho konania pred Sociálnou poisťovňou, by sťažovateľ ako účastník konania mohol svoje príjmy preukázať iným spôsobom, ak by mu však toto právo, resp. povinnosť navrhovať dôkazy zakotvené v § 196 ods. 6 zákona o sociálnom poistení nebolo Sociálnou poisťovňou upreté.“*

9.2. Sťažovateľ vyjadril svoj nesúhlas aj so záverom uvedeným v napadnutom rozsudku v súvislosti so zánikom nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia držiteľa licencie L1A spôsobom podľa § 21 ods. 4 písm. b) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení

neskorších predpisov, keď veľký senát na predložené čestné vyhlásenie zo strany sťažovateľa neprihliadal. Podľa názoru sťažovateľa sa mal najvyšší súd čestným vyhlásením riadne a zákonne vysporiadať a ak tak neurobil, tak je rozhodnutie nepreskúmateľné.

9.3. V súvislosti s tlačivom „*Vyhlásenie samostatne zárobkovo činnnej osoby, že od vzniku pracovného pomeru nevykonáva činnosť samostatne zárobkovo činnnej osoby, na ktorú má oprávnenie podľa osobitného predpisu*“ zverejneným na webovej stránke Sociálnej poisťovne sťažovateľ namieta, že si Sociálna poisťovňa nemôže „*vynucovať podávanie Vyhlásenia na svojom formulári, keď takýto formulár má len podpornú/pomocnú funkciu a vyhlásenie podľa § 21 ods. 4 zákona o sociálnom poistení nemusí byť ani písomné. Takéto tvrdenie súdu v napádanom rozhodnutí, nemá oporu v zákone o sociálnom poistení.*“.

9.4. Sťažovateľ je toho názoru, že „*oznámil Sociálnej poisťovni skutočnosti rozhodujúce pre zánik povinného sociálneho poistenia SZČO k 31.01.2008. Sťažovateľ má za to, že jeho podaniu sa vyhovel v plnom rozsahu, keďže mu nebolo doručené rozhodnutie, ktoré malo byť vydané ak by išlo o sporný prípad. Podľa § 209 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení rozhodnutie organizačnej zložky Sociálnej poisťovne sa vydáva písomne, ak tento zákon neustanovuje inak. Z citovanej právnej úpravy § 209 ods. 1 zákona vyplýva, že rozhodnutie Sociálnej poisťovne nemusí byť len v písomnej forme, pričom práve rozhodnutie o zániku sociálneho poistenia v nesporných prípadoch nemá písomnú formu a toto sa vyznačuje len v spise. Žalovaná v napadnutom rozhodnutí žiadnym spôsobom nepoprela skutočnosť, že došlo k takémuto vyznačeniu v spise. Ak teda došlo k vyznačeniu v spise, pričom Sociálna poisťovňa takého vyznačenia dáva v prípade nesporných prípadoch, nemôže potom považovať vec za spornú a následne rozhodovať ako o spornom prípade.*“.

9.5. A napokon sťažovateľ dal do pozornosti aj hlasovanie stáleho člena veľkého senátu vo veci sp. zn. 1 Vs 3/2019 JUDr. Mariána Trenčana, ktorý bol tiež stálym členom veľkého senátu vo veci sp. zn. 1 Vs 1/2019, keď uvádza: „*V prípade hlasovania veľkého senátu 1Vs/1/2019 bol za prijatie svojim súhlasným hlasom vo všetkých troch otázkach. Súčasne v diametrálne protichodnom rozhodnutí veľkého senátu 1Vs/3/2019 bol tiež za svojim kladným hlasom, ktorý však zásadne neguje kladný hlas a o tej istej otázke jeho skoršieho hlasovania v senáte 1Vs/1/2019. Nie je možné porozumieť takejto nekonzistentnosti v oboch tak odlišných súhlasných stanoviskách prijatých v krátkom čase po sebe. Samozrejme spôsob hlasovania, nemôže byť predmetom tejto ústavnej sťažnosti, no na tento spôsob hlasovania poukazuje sťažovateľ ako na zarážajúci a vzbudzujúci nedôveru v určité očakávania ohľadom konštantnosti súdnych rozhodnutí a legitímnych očakávaní verejnosti v obdobne rozhodnutie za rovnakých alebo obdobných podmienok resp. situácie, čo je aj prípad sťažovateľa. Na toto hlasovanie poukazujem tiež v súvislosti s nesúhlasným stanoviskom stálych členiek veľkého senátu 1Vs/3/2019 z 24.11.2020, ktoré boli spolu s JUDr. Mariánom Trenčanom tiež stálymi členmi veľkého senátu 1Vs/1/2019 (JUDr. Zdenky Reisenauerovej a JUDr. Jany Zemkovej, PhD.), ktoré nesúhlasili s odpoveďami na otázky 1/ a 2/ a ktoré boli prijaté pomerom hlasov 5:2. To len preukazuje, že ani v napádanom rozhodnutí veľkého senátu 1Vs/3/2019 nepanovała jednomyselná zhoda k nastoleným otázkam. Ako už bolo uvedené, dva nesúhlasné hlasy patria stálym členkám veľkého senátu, ktoré pripojili k napádanému rozhodnutiu svoje rozsiahle nesúhlasné stanovisko.*“

10. Predmetom právneho posúdenia veľkého senátu najvyššieho súdu v jeho pôvodnom rozhodnutí č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019 bola aj tretia otázka, a to „posúdenie, že povinnosťou Sociálnej poisťovne v konaní podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý zákona č. 461/2003 Z. z., začatého z jej podnetu, nemožno prehliadať ústavou zaručené základné právo účastníka konania na riadny proces a vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom (čl. 48 ods. 2 Ústavy SR)“, na ktorú veľký senát odpovedal, že „povinnosťou Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia poistenca - lekára, v zmysle § 178 ods. 1 písm. a) bod prvý v spojení s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov je posudzovať príjmy poistenca - lekára osobitne vo vzťahu k licencií LIA a skúmať, či všetky príjmy vykázané v jeho daňovom priznaní v príslušnom zdaňovacom období sú aj príjmami lekára považovaného za samostatne zárobkovo činnú osobu (SZČO) v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z.“. V tejto otázke sa veľký senát v napadnutom rozsudku stotožnil so záverom veľkého senátu v pôvodnom rozhodnutí, avšak vyjadril nesúhlas s jeho odôvodnením. Keďže však v napadnutom rozsudku veľký senát odlišné stanovisko k odôvodneniu pôvodného rozhodnutia veľkého senátu k tejto otázke neuviedol, považuje ho sťažovateľ v tejto časti za nepreskúmateľný.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

12. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

13. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (mutatis mutandis I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

14. Vychádzajúc z uvedeného, bolo úlohou ústavného súdu v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti v zmysle § 56 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) posúdiť, či tieto požiadavky kladené na rozhodnutie najvyšší súd rešpektoval, minimálne v takej miere, ktorá je z ústavnoprávneho hľadiska akceptovateľná a udržateľná, a na tomto základe formulovať záver, či nie je ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená.

15. O zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti (návrhu) možno hovoriť predovšetkým vtedy, ak namietaným postupom orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu toho základného práva, ktoré označil sťažovateľ, pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi napadnutým postupom tohto orgánu a základným právom, ktorého porušenie sa namietalo, ale aj vtedy, ak v konaní pred orgánom verejnej moci vznikne procesná situácia alebo procesný stav, ktoré vylučujú, aby tento orgán porušoval uvedené základné právo, pretože uvedená situácia alebo stav takú možnosť reálne nepripúšťajú (IV. ÚS 16/04, II. ÚS 1/05, II. ÚS 20/05, IV. ÚS 55/05, IV. ÚS 288/05).

16. Sťažovateľ je presvedčený, že nerešpektovaním právneho názoru vyjadreného v pôvodnom uznesení veľkého senátu č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019 a postúpením veci sťažovateľa, ktorá je totožná, veľkému senátu bez zmeny akýchkoľvek skutkových okolností sa najvyšší súd dopustil arbitrárneho konania, ktoré nemá oporu v zákone. Podľa názoru sťažovateľa nemal najvyšší súd vzhľadom na totožnosť predmetu konania postúpiť vec na rozhodnutie veľkému senátu, ale rozhodnúť v súlade s pôvodným uznesením veľkého senátu.

17. Podľa § 22 ods. 1 písm. a) SSP najvyšší súd koná a rozhoduje o kasačných sťažnostiach vo veľkom senáte zloženom z predsedu senátu a šiestich sudcov, ak senát najvyššieho súdu dospel pri svojom rozhodovaní k právnomu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí najvyššieho súdu, a vec uznesením postúpil na rozhodnutie veľkému senátu.

18. Podľa § 466 ods. 3 SSP právny názor vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu je pre senáty najvyššieho správneho súdu záväzný. Ak sa senát najvyššieho správneho súdu pri svojom rozhodovaní chce odchyliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu, postúpi vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu.

19. Podľa § 466 ods. 5 SSP veľký senát o kasačnej sťažnosti podľa povahy veci rozhodne

a) spôsobom ustanoveným v § 459 až § 462 alebo

b) uznesením, v ktorého výroku rozhodne o

1. otázke rozhodujúcej pre posúdenie veci a

2. postúpení veci senátu, ktorý mu vec postúpil alebo predložil.

20. Materiálny právny štát je postavený (okrem iného) na dôvere občanov v právo a právny poriadok. Podmienkou takejto dôvery je aj dostatočná miera právnej istoty občanov. Jedným zo základných princípov právneho štátu je princíp právnej istoty (čl. 1 ods. 1 ústavy), ktorý okrem iného vyžaduje, aby v prípade, keď súdy rozhodnú vo veci s konečnou platnosťou, ich rozhodnutie nebolo viac spochybňované v zmysle predvídateľnosti práva. Súdy majú v rovnakých podmienkach aplikovať právnu normu rovnakým spôsobom. Diametrálne odlišné právne posúdenie vecí súdom v skutkovo totožných veciach za jednotnej právnej úpravy je v podmienkach materiálneho právneho štátu neakceptovateľné. Princíp právnej istoty musí byť plne realizovaný v praxi súdov, a to najmä

prostredníctvom „ustálenej rozhodovacej praxe najvyšších súdnych autorít“. Vychádzajúc z premisy, že úloha najvyššieho súdu pri aplikácii princípu právnej istoty je absolútne kľúčová, ukázala sa potreba zriadenia veľkého senátu najvyššieho súdu s cieľom zabezpečenia jednoty rozhodovania najmä v zmysle jednoty judikatúry a jej akceptovania súdmi nižších inšancií. Veľký senát predstavuje inštitucionálne zabezpečenie princípu právnej istoty vyjadreného v čl. 2 Civilného sporového poriadku [podľa čl. 2 ods. 2 časti vety pred bodkočiarkou Civilného sporového poriadku právna istota je stav, v ktorom každý môže legitímne očakávať, že jeho spor bude rozhodnutý v súlade s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít (m. m. II. ÚS 332/2018)]. Uvedený právny princíp je v zmysle § 5 ods. 1 SSP plne aplikovateľný aj na konanie pred správnym súdom.

21. V oblasti správneho práva dosiaľ v praxi nedošlo k použitiu § 466 ods. 3 druhej vety SSP, t. j. ešte nenastala situácia, že by sa chcel malý senát odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu. Takáto situácia však už nastala, keď sa chcel malý senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu odchýliť od názoru veľkého senátu občianskoprávneho kolégia, a to v prípade vedenom najvyšším súdom pod sp. zn. 1 VCdo 1/2018. Keďže je úprava v Správnom súdnom poriadku a Civilnom sporovom poriadku rovnaká, tak sú závery uvedené v tomto rozhodnutí použiteľné aj pre oblasť správneho práva. Veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu v spomínanom rozhodnutí konštatoval, že v prípade, že sa chce senát najvyššieho súdu odchýliť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí veľkého senátu, „postúpeniu veci veľkému senátu nebráni okolnosť, že opätovné posúdenie právnej otázky, o ktorej už veľký senát vyjadril názor, prináša riziko prípadného judikátorného odklonu (zmeny judikatúry), teda iného posúdenia tejto otázky... I keď zmena judikatúry vyvoláva konflikt medzi požiadavkou právnej istoty a požiadavkou materiálnej správnosti súdneho rozhodnutia, v aplikačnej praxi súdov je možná. Európsky súd pre ľudské práva formuloval všeobecný princíp, podľa ktorého požiadavka právnej istoty (ani ochrana legitímneho očakávania) nezahŕňa právo na ustálenú judikatúru (Unédic proti Francúzsku, č. 20153/04). Uviedol tiež, že názorová nejednotnosť medzi súdmi je svojou povahou dôsledkom, ktorý je vlastný každému súdnemu systému (Zielinski a Pradal & Gonzales a ďalší proti Francúzsku č. 24846/94). Judikatúra nemôže byť bez vývoja a nie je vylúčené, aby (a to i pri nezmenenej právnej úprave) bola nielen dopĺňovaná o nové interpretačné závery, ale aj menená (por. nález Ústavného súdu Českej republiky z 20. júna 2007 sp. zn. III. ÚS 117/07). Tento jav je do značnej miery prirodzený, pretože odráža skutočnosť, že proces interpretácie a aplikácie práva nie je statický, ale dynamický, a súdy, poctivo hľadajúce najsprávnejšie a najspravodlivejšie riešenie rozhodovaných prípadov, môžu neskôr dospieť k presvedčeniu, že riešenie, ktoré zvolili skôr, nie je z celého radu dôvodov optimálne (por. stanovisko pléna Ústavného súdu Českej republiky z 25. novembra 2014 sp. zn. Pl. ÚS-st. 39/14). Neexistuje a nemôže existovať žiadna garancia proti zmene judikatúry ako takej. I keď nenastane zmena spoločenských pomerov, v právnej oblasti dochádza k neustálemu vývoju a justičné orgány musia mať možnosť, ktorá plynie priamo z viazanosti sudcu zákonom, doterajší, na základe novo získaných poznatkov nesprávny právny názor zvrátiť, resp. prekonať (por. nález Ústavného súdu Českej republiky z 12. decembra 2013 sp. zn. III. ÚS 3221/11).“.

22. Nadväzujúc na už uvedené, ústavný súd poukazuje na svoju konštantnú judikatúru, v zmysle ktorej ústavnému súdu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých

zákonov v znení neskorších predpisov [§ 8 ods. 3, § 20 ods. 1 písm. b), § 21, § 22 a § 23 ods. 1 písm. b)] zveruje práve najvyššiemu súdu (resp. jeho plénu a kolégiám), keď mu okrem iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05). Ústavný súd však vzhľadom na to, že nie je súčasťou systému všeobecného súdnictva, môže zasahovať do výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov všeobecnými súdmi len v prípadoch, keď sa ich výklad vyznačuje svojvôľou a zjavnou neodôvodnenosťou do tej miery, že to má za následok porušenie základného práva alebo slobody (IV. ÚS 574/2013).

23. Aplikujúc už uvedené na vec sťažovateľa, dospel ústavný súd k záveru, že za situácie, keď senát najvyššieho súdu dospel k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu najvyššieho súdu, bolo jeho zákonnou povinnosťou postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Právna úprava s takouto možnosťou nielen počíta (§ 466 ods. 3 SSP), ale priamo ukladá senátu túto povinnosť, a preto nemožno postup najvyššieho súdu, ktorý v jej zmysle postupoval, hodnotiť ako arbitrárny, zohľadňujúc pritom aj princíp právnej istoty ako jeden zo základných princípov právneho štátu.

24. Nedôvodná je argumentácia sťažovateľa spochybňujúca formu rozhodnutia, t. j. rozsudku, ktorou najvyšší súd o jeho kasačnej sťažnosti rozhodol. Keďže kasačná sťažnosť smerovala proti rozsudku krajského súdu, najvyšší súd v zmysle už citovaného § 466 ods. 5 písm. a) SSP rozhodol priamo vo veci samej zamietajúcim (§ 461) rozsudkom.

25. V ďalšej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľ spochybňuje priamo odklony v rámci právneho posúdenia jeho veci, ku ktorým dospel najvyšší súd v napadnutom rozsudku v porovnaní s právnym posúdením v totožnej veci, ktorú riešil veľký senát najvyššieho súdu vo svojom pôvodnom rozhodnutí č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019.

26. Po oboznámení sa s obsahom ústavnej sťažnosti, ako aj odôvodnenia napadnutého rozsudku ústavný súd musí konštatovať, že odôvodnenie rozsudku najvyššieho súdu je podľa názoru ústavného súdu dostatočné a zrozumiteľné. Najvyšší súd dostačujúco vysvetlil, prečo kasačnú sťažnosť sťažovateľa zamietol, pričom jeho závery možno považovať z ústavného hľadiska za akceptovateľné a udržateľné. Napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu nevykazuje znaky svojvôle a je dostatočne odôvodnené, ústavný súd teda nie je oprávnený ani povinný tieto postupy a hodnotenia nahrádzať (podobne aj I. ÚS 21/98, III. ÚS 209/04) a v tejto situácii nemá dôvod zasiahnuť do právneho názoru najvyššieho súdu.

27. Najvyšší súd v podstatných bodoch odôvodňujúcich jeho negatívne rozhodnutie o kasačnej sťažnosti dostatočne uviedol dôvody, na základe ktorých dospel k záveru, že je potrebné sa odchyliť od záveru veľkého senátu v rozhodnutí č. k. 1 Vs 1/2019 z 30. apríla 2019.

27.1. Vo vzťahu k už citovanej prvej právnej otázke sústredenej na posúdenie statusu samostatne zárobkovo činnnej osoby (bod 7 odôvodnenia tohto rozhodnutia) dospel najvyšší súd argumentáciou obsiahnutou v bodoch 39 až 63 odôvodnenia napadnutého rozsudku k záveru, že „*Licenciu LIA (na výkon samostatnej zdravotníckej praxe) ako samostatné oprávnenie na výkon zdravotníckeho povolania podľa § 3 ods. 4 písm. c/ zákona č. 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti treba považovať za oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu v zmysle § 5 písm. c) zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z.,*

na základe ktorého je lekár - držiteľ licencie L1A, považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu na účely zákona o sociálnom poistení.

Vykonávanie zdravotníckeho povolania v pracovnoprávnom vzťahu lekárom, ktorý je držiteľom licencie L1B a ktorý je súčasne stále držiteľom licencie L1A, nie je prekážkou možnosti poskytovať zdravotnú starostlivosť aj na základe licencie L1A, a teda nie je dôvodom, aby držiteľ licencie L1A nebol považovaný za samostatne zárobkovo činnú osobu § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení v znení zákona č. 310/2006 Z. z. “.

27.2. Predmetom druhej právnej otázky, na ktorú sa najvyšší súd v napadnutom rozsudku zamerlal, bolo posúdenie zániku nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia (body 64 až 87 odôvodnenia napadnutého rozsudku) a posúdenie povinnosti Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia poistenca – lekára skúmať a posudzovať príjmy poistenca – lekára samostatne vo vzťahu k licencií L1A (body 88 až 107 odôvodnenia napadnutého rozsudku). A dospel k záveru, že „Povinnosťou Sociálnej poisťovne pri rozhodovaní o vzniku alebo zániku povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia lekára, ktorý je držiteľom licencie L1A, v zmysle § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý a § 179 ods. 1 písm. b/ v spojení s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení nie je posudzovať príjmy lekára výlučne vo vzťahu k licencií L1A a nie je povinná skúmať, či všetky príjmy vykázané v jeho daňovom priznaní v príslušnom zdaňovacom období sú príjmami lekára, považovaného za samostatne zárobkovo činnú osobu (SZČO) podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z. z.

Ak taký lekár v daňovom priznaní priznal príjmy, považované za príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou (§ 6 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov) ide vždy o príjem SZČO a nie je právne významné, či tento príjem fyzická osoba dosiahla z titulu jej statusu podľa § 5 písm. d alebo aj podľa § 5 písm. a/, príp. písm. b/ alebo d/ zákona č. 461/2003 Z. z. v znení platnom do 31.12.2010. “.

27.3. A napokon sa najvyšší súd vyjadril aj k porušeniu základného práva účastníka správneho konania na inú právnu ochranu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a konštatoval, že „*pokiaľ ide o výhrady senátu 9S k odpovedi veľkého senátu na tretiu otázku, tieto výhrady sa netýkajú samotného znenia odpovede vo výroku uznesenia sp. zn. I Vs/1/2019, keďže smerujú len voči odôvodneniu odpovede, teda samotná odpoveď na tretiu otázku sporná nebola. “.*

28. Podľa názoru ústavného súdu napadnutý rozsudok nie je možné považovať za zjavne neodôvodnený ani za arbitrárny, teda taký, ktorý by bol založený na právnych záveroch nemajúcich oporu v zákone, resp. popierajúcich podstatu, zmysel a účel v predmetnom konaní aplikovaných ustanovení právnych predpisov. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu zo strany všeobecného súdu je možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. Z ústavnoprávneho hľadiska preto nie je dôvod na spochybnenie záverov napadnutého rozsudku, pretože sú dostatočne zdôvodnené, aj keď s takým zdôvodnením sťažovateľ nesúhlasí a využíva dostupnú inštančnú možnosť tieto závery vo svoj prospech „prebit“, nie však na podklade využiteľnom pre ústavnú sťažnosť. Napadnutý rozsudok najvyššieho súdu je teda ústavne udržateľný.

29. Ústavný súd opätovne pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré zákon zveril najvyššiemu súdu (bod 22 odôvodnenia tohto rozhodnutia), a preto ak všeobecné súdy zaujímajú vo vzťahu k určitej otázke rôzne právne názory, nemožno v takomto postupe vidieť porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru, keďže zaujatie stanovísk k výkladu zákonov a iných než ústavných predpisov je vo výlučnej kompetencii najvyššieho súdu (m. m. IV. ÚS 426/2018).

30. Tu je potrebné osobitne zdôrazniť, že zjednocovanie rozhodovania senátov najvyššieho súdu je (aj) vecou veľkého senátu príslušného kolégia tohto súdu. Po takom vyriešení určitej právnej otázky je určite z hľadiska právnej istoty nežiaduce, ak sa judikatúrny stav opätovne zmení bez zmeny pre rozhodovanie podstatného právneho predpisu. Zároveň však platí, že pokiaľ zákonodarca s postupom zmeny právneho názoru veľkého senátu o tej istej otázke následným rozhodnutím veľkého senátu v inom zložení výslovne počíta, ide o „poistku omylu“ a vyšší stupeň zjednocovacieho procesu na účel aplikačnej optimalizácie (k tomu pozri body 17, 19, 21 a 23 tohto odôvodnenia). Novo rozhodujúci sudcovia najvyššieho súdu nemôžu v predmetnej situácii svoj odlišný právny názor ignorovať a, naopak, postupujú *ex officio*, pričom taký ich zákonne súladný postup nemôže byť z hľadiska práva na súdnu ochranu neúspešnej strany v konaní v zmysle čl. 51 ods. 1 ústavy úspešne napadnutý ako ústavne nekonformný.

31. Sťažovateľom avizované (ako možné) neustále preklápanie riešenia dotknutej právnej otázky postupne sa líšiacimi rozhodnutiami veľkého senátu kolégia v inom zložení je eliminované mechanizmom prijímania stanoviska podľa § 21 ods. 3 písm. a) zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

32. Ústavný súd teda v okolnostiach tejto veci dospel k záveru, že argumentácii sťažovateľa chýba ústavnoprávny rozmer, keď vo svojej ústavnej sťažnosti v zásade len polemizuje s právnymi závermi najvyššieho súdu a stavia ústavný súd do pozície ďalšej inštancie v rámci sústavy všeobecných súdov. Sťažovateľom uvádzané tvrdenia nijako nesignalizujú také pochybenia najvyššieho súdu, ktoré by vytvárali priestor pre možnosť vyslovenia porušenia označených práv sťažovateľa po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie.

33. Uvedené je dostačujúce na to, aby ústavný súd túto ústavnú sťažnosť odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

34. Vzhľadom na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľa uvedenými v petite nezaoberal, keďže ich posudzovanie je viazané na vyslovenie porušenia označených práv a slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo. Z uvedeného dôvodu ústavný súd nemohol vyhovieť ani návrhu sťažovateľa na odklad vykonateľnosti napadnutého rozhodnutia, keďže zo systematického výkladu právnej úpravy tohto inštitútu vyplýva (§ 131 ods. 1 zákona o ústavnom súde, pozn.), že pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy vtedy, ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 30. novembra 2021

Libor Duľa
predseda senátu